

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور

۲۰. حوزه زنان و خانواده

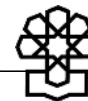
معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات فرهنگی

کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۳۴۰۶
دی‌ماه ۱۳۹۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	بررسی اعتبارات حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور
۱۶	مقایسه برنامه‌های حوزه زنان خانواده با مواد برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۱۸	جمع‌بندی و پیشنهادات
۲۰	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ۲۰. حوزه زنان و خانواده

چکیده

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور در حوزه زنان و خانواده به لحاظ ساختاری تحول چشمگیری رخ نداده است. بسیاری از موضوعات مورد اشاره در لایحه از جمله «مجاز بودن تمامی دستگاه‌های اجرایی به هزینه‌کرد تا یک درصد از اعتبارات هزینه‌ای خود به استثنای فصول (۱) و (۶) در امور مربوط به زنان، خانواده و جوانان دستگاه متبوع، موضوع «اجرای سیاست‌های جمعیتی»، «پزشک خانواده» و «حق بیمه زنان خانه‌دار» در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ نیز موجود بوده است.

نکته حائز اهمیت آنکه اعتبار هزینه‌ای بسیاری از دستگاه‌های حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور با رشد مثبت همراه بوده است. تنها کاهش اعتبار چشمگیر هزینه‌ای مربوط به اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور با ۵۷ درصد رشد منفی است. با توجه به تأکیدات مقام معظم رهبری بر لزوم تغییر سیاست‌های جمعیتی و تلاش مجلس شورای اسلامی در ارائه طرحی در همین راستا و همچنین لزوم برنامه‌ریزی همه‌جانبه از سوی تمامی دستگاه‌ها جهت تغییر نگرش آحاد جامعه، کاهش اعتبارات این موضوع در لایحه، پیشبرد اهداف این مسئله را با چالش جدی مواجه خواهد کرد.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور برای گسترش فرهنگ حجاب و عفاف و ساماندهی مد و لباس اعتباری اختصاص نیافته است. عدم تخصیص اعتبار برای این موضوعات به معنی عدم امکان اجرای کامل قوانین «راهکارهای اجرایی حجاب و عفاف مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی» و «قانون ساماندهی مد و لباس مصوب مجلس شورای اسلامی» و همچنین عدم امکان هدایت بازار تولید و عرضه البسه و پوشاک براساس طرح‌ها و الگوهای داخلی و ترغیب عموم مردم به پرهیز از انتخاب و مصرف الگوهای بیگانه و غیرمأنوس با فرهنگ و هویت ایرانی است.

کاهش اعتبار ۴۰ درصدی موضوع «کسب‌وکار خانگی» و هم چنین «بیمه زنان خانه‌دار» از ۱,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال به ۱۵۰,۰۰۰ میلیون ریال (۰/۸۵-) نیز از نکات قابل توجه لایحه می‌باشد.

علاوه‌بر این در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ برای سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی (ماده (۲۲۷) قانون برنامه پنجم) و برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (ماده

(۲۳۰) قانون برنامه پنجم) اعتباری لحاظ نشده است که به معنی فاصله برنامه‌های مندرج در لایحه از برنامه پنجم توسعه می‌باشد.

مقدمه

موضوع زنان و خانواده از مسائل بسیار مهم و استراتژیک کشور است و بنا بر گفته مقام معظم رهبری از «مسائل درجه یک کشور»^۱ می‌باشد. بدین ترتیب، توجه ویژه به این حوزه و تقویت زیرساخت‌های آن ضروری است. یکی از امکان‌های پیش روی دولت‌ها جهت تقویت این بخش، تخصیص اعتبار در قوانین سنواتی بودجه‌ای برای دستگاه‌ها و موضوعات مرتبط با زنان و خانواده می‌باشد.

با توجه به اعلام وصول لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، گزارش پیش رو تلاش دارد، ضمن توصیف موضوعی اعتبارات این حوزه و بررسی خلأهای آن، به ارائه پیشنهاداتی در این حوزه بپردازد.

ملاحظات: فرابخشی بودن موضوع زنان و خانواده سبب شده مسائل و مقولات مرتبط با آن محدود به یک حوزه نگشته و در بسیاری از حوزه‌ها بتوان ردپای مسائل مرتبط با زنان و خانواده را یافت، بدین ترتیب در بسیاری از مواد ماده واحده و یا فصول مختلف بودجه می‌توان به مواردی اشاره کرد که در آنها موضوع زنان و خانواده مورد توجه واقع شده است، از جمله این موارد می‌توان به اعتبارات مربوط به خانواده‌های شهدا، بیمارستان‌های مختص زنان، دانشگاه‌های تک‌جنسیتی زنان و... اشاره کرد. با توجه به اینکه در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی دفاتر تخصصی جهت بررسی امور مرتبط با ایثارگران، حوزه بهداشت، آموزش و پرورش و آموزش عالی و... وجود دارد، بررسی تخصصی این موضوعات به دفاتر مربوطه واگذار شده و نوشتار پیش رو صرفاً به بررسی دستگاه‌های کلان و اصلی سیاستگذار و برنامه‌های کلان در حوزه زنان و خانواده و مواردی که مستقیماً به این حوزه مرتبط می‌گردد، پرداخته است.

- با توجه به عدم انتشار قانون بودجه سال ۱۳۹۲، ارقام مندرج در این گزارش از دستگاه‌های ذیربط اخذ شده است.

۱. «مسئله زن و خانواده برای کشور، جزء مسائل درجه‌ی یک است» بیانات مقام معظم رهبری در در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی ۱۳۹۰/۱۰/۱۴.

بررسی اعتبارات حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور

اعتبارات حوزه زنان و خانواده را از پنج منظر می‌توان مورد بررسی قرار داد:

۱. بررسی اعتبارات و تسهیلات لحاظ شده در ماده واحد،
۲. بررسی اعتبارات دستگاه‌های اصلی مرتبط با حوزه زنان و خانواده،
۳. بررسی اعتبارات برنامه‌ای حوزه زنان و خانواده،
۴. بررسی اعتبارات لحاظ شده در ردیف‌های متفرقه برای موضوع زنان و خانواده،
۵. بررسی سایر اعتبارات مرتبط با موضوع زنان و خانواده (پیوست شماره ۱ لایحه بودجه).

۱. بررسی اعتبارات و تسهیلات لحاظ شده در ماده واحد

بررسی تبصره‌های ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور نشان می‌دهد تنها در ۲ بند از بندهای ماده واحد، به صورت مستقیم به موضوع زنان و خانواده اشاره شده است.^۱ با توجه به اینکه هر یک از این دو بند در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ نیز عیناً ذکر شده بودند، بدین ترتیب در ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ در حوزه زنان و خانواده تحوالی رخ نداده است و شاهد تغییر رویکردی از دولت در این حوزه نمی‌باشیم. هر یک از این بندها به تفصیل عبارتند از:

۱-۱. بند «ب» تبصره «۱۹»: امتیاز کمک هزینه ازدواج

ب) در تمامی دستگاه‌های اجرایی امتیاز کمک هزینه فوت برای بازماندگان متوفی و ازدواج ۶۵۰۰ و امتیاز حساب پس انداز کارکنان دولت (سهم دولت) ۱۵۰ تعیین و پرداخت می‌گردد.

این بند در قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۲، ۱۳۹۱، ۱۳۹۰ عیناً تکرار شده است. با توجه به اینکه طبق ماده (۱۱۷) قانون مدیریت خدمات کشوری همه دستگاه‌های اجرایی تابع قانون مدیریت خدمات کشوری نیستند و به تبع آن مشمول نظام پرداخت موضوع قانون مذکور نیز

۱. در بندهای متعددی از ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، از جمله بندهای «الف»، «ب»، «ج» و «ل» تبصره «۱۶» به موضوع خانواده‌های ایثارگران اشاره شده و تسهیلاتی برای آنها در نظر گرفته شده است که به علت بررسی آنها از سوی سایر دفاتر تخصصی مرکز و جلوگیری از تکرار مطالب، از پرداختن به این بندها در این گزارش اجتناب شده است.

علاوه بر این در چندین بند از بندهای ماده واحد از جمله بند «الف» و «ه» تبصره «۱۷» یا بند «ب» تبصره «۲۰» ماده واحد تلاش شده حمایت‌های مالی از مددجویان تحت پوشش کمیته امداد خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور به عمل آید. با توجه به اینکه بخش اعظمی از این مددجویان را زنان و کودکان تشکیل می‌دهند این بندها را نیز می‌توان به صورت غیر مستقیم مرتبط با حوزه زنان و خانواده تلقی کرد، اما با توجه به اینکه هر یک از این بندها به صورت تخصصی در سایر گزارش‌های منتشر شده از سوی مرکز پژوهش‌ها مورد بررسی و ارزیابی قرار خواهد گرفت و همچنین در این بندها اشاره مستقیمی به موضوع زنان و خانواده نشده است، از پرداختن به این موارد نیز در گزارش فوق پرهیز شده است.

نمی‌باشند بنابراین تعیین امتیاز کمک هزینه فوت و ازدواج و امتیاز حساب پس‌انداز برای آنان اصولاً قابلیت اجرا ندارد، زیرا در نظام پرداخت دستگاه‌های مورد نظر امتیازی پیش‌بینی نشده است.^۱ این بند فقط برای دستگاه‌هایی قابل اجراست که عملاً از قانون مدیریت خدمات کشوری تبعیت می‌نمایند، در این قبیل دستگاه‌ها نیز تعیین امتیاز باید از طریق تصویب قانون دائمی انجام شود تا نیازی به تکرار آن در هر سال نباشد.

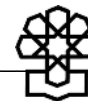
۱-۲. بند «ط» تبصره «۲۰» - در نظر گرفتن یک درصد از اعتبار دستگاه‌ها برای حوزه زنان و خانواده

ط) معاونت‌های امور زنان و خانواده و علمی و فناوری رئیس‌جمهور مجازند تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های مورد نظر از طریق دستگاه‌های اجرایی در چارچوب تفاهنامه فی‌مابین از محل اعتبارات پیش‌بینی شده مربوط به خود در این قانون به انجام برسانند. دستگاه‌های اجرایی مجازند تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات هزینه‌ای خود را به استثنای فصول (۱) و (۶)، در امور مربوط به زنان، خانواده و جوانان دستگاه متبوع خود هزینه نمایند.

این بند که می‌توان آن را مهمترین بند ماده واحده در حوزه زنان و خانواده تلقی نمود در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور عیناً در ذیل بند «۹۵» ذکر شده بود. بر اساس این بند تمامی دستگاه‌های اجرایی مجازند تا یک درصد از اعتبارات هزینه‌ای خود را به استثنای فصول (۱) و (۶) در امور مربوط به زنان، خانواده و جوانان دستگاه متبوع خود هزینه نمایند. با توجه به اینکه ماده (۲۳۰) برنامه پنجم با موضوع تدوین «سند جامع توسعه امور زنان و خانواده»^۲ در معاونت نظارت و امور راهبردی ریاست‌جمهوری به تصویب نرسیده است، «این بند در حقیقت به منظور تحقق ماده (۲۳۰) قانون برنامه پنجم و اجرایی شدن اهداف چهارده‌گانه مد نظر آن در تمامی دستگاه‌ها، تدوین گشته است. هرچند که ذکر عبارت «مجازند» هم چون سال گذشته عملکرد این بند را درهاله‌ای از ابهام فرو برده است و دستگاه‌ها، تکلیفی جهت اجرایی ساختن این بند نخواهند داشت.

۱. گزارش بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور. قانون مدیریت خدمات کشوری و نظام اداری، شماره مسلسل: ۱۲۲۳۸، بهمن‌ماه ۱۳۹۰.

۲. ماده (۲۳۰): «دولت با همکاری سازمان‌ها و دستگاه‌های ذیربط از جمله مرکز امور زنان و خانواده با هدف تقویت نهاد خانواده و جایگاه زنان در عرصه‌های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه زمینه‌ها با تدوین و تصویب «برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده» مشتمل بر محورهای تحکیم بنیان خانواده، بازنگری قوانین و مقررات مربوطه، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، توسعه و ساماندهی امور اقتصادی - معیشتی با اولویت ساماندهی مشاغل خانگی برای زنان سرپرست خانوار و زنان بدسرپرست، تأمین اجتماعی، اوقات فراغت، پژوهش، گسترش فرهنگ عفاف و حجاب، ارتقای سلامت، توسعه توانایی‌های سازمان‌های مردم‌نهاد، ارتقای توانمندی‌های زنان مدیر و نخبه، توسعه تعاملات بین‌المللی، تعمیق باورهای دینی و اصلاح ساختار اداری تشکیلاتی زنان و خانواده اقدام قانونی نماید».

ازسویی دیگر در این بند، دستگاه‌ها مجاز به هزینه‌کرد تا یک درصد اعتبارات هزینه‌ای خود به صورت کلی در امور زنان و خانواده و جوانان هستند و برنامه مشخصی برای هزینه‌کرد این اعتبار تعریف نشده است (به علت عدم تصویب ماده (۲۳۰) برنامه پنجم توسعه). این موضوع در کنار عدم تعیین هیچ نهاد ناظری بر آن، امکان هزینه‌کرد هدفمند اعتبار یاد شده را در صورت تخصیص زیر سؤال برده است.

به عبارت دیگر تکلیفی نبودن این اعتبار در کنار برنامه محور نبودن محل هزینه‌کرد آن از نکات قابل تأمل در این بند می‌باشد.

۲. بررسی اعتبارات دستگاه‌های اصلی مرتبط با حوزه زنان و خانواده

دستگاه‌های مرتبط با امور زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم نمود:

الف) دستگاه‌هایی که موظف به سیاستگذاری و برنامه‌ریزی کلان در حوزه زنان و خانواده هستند مانند شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، معاونت امور زنان و خانواده و شورای سیاستگذاری حوزه علمیه خاوران.

لازم به ذکر است شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده زیرمجموعه شورای عالی انقلاب فرهنگی، معاونت امور زنان و خانواده زیرمجموعه نهاد ریاست‌جمهوری و شورای سیاستگذاری حوزه علمیه خاوران زیرمجموعه شورای عالی حوزه‌های علمیه می‌باشند.

ب) دستگاه‌هایی که حوزه فعالیت آنها منوط به امور اجرایی است مانند وزارت بهداشت، آموزش پزشکی تحت عنوان اجرای برنامه پزشک خانواده (۱۳۹۴۵۰-۲) و کمک به اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور (۱۳۹۴۵۰-۸)، شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان (۲۸۴۰۰۰).

علاوه بر این در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور تغییراتی نسبت به بودجه سال گذشته در حوزه‌های دستگاه‌های مرتبط با این موضوع صورت گرفته است که ازجمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:^۲

۱. اگرچه اجرای برنامه پزشک خانواده و سیاست‌های جمعیتی به‌طور مستقل به موضوع زنان ارتباط ندارد، اما با توجه به تأثیرگذاری اجرای آنها بر روی زنان در این بخش آورده شده‌اند با این همه جهت اطلاع بیشتر از این برنامه‌ها به سایر گزارش‌های تخصصی مرکز رجوع گردد.

۲. یکی دیگر از نکات مهم لایحه سال ۱۳۹۳ در مقایسه با لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ را می‌توان در افزایش چشمگیر کمی دانشگاه‌های تک‌جنسیتی مختص زنان دانست. ازجمله این دانشگاه‌ها می‌توان به دانشگاه‌های خاوران سمنان (فرزانگان)، دانشگاه کاشان - پردیس خاوران، دانشگاه الزهراء میناب، دانشگاه نرجس و ... اشاره کرد. هرچند که برخی از این دانشگاه‌ها در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور و ازسوی مجلس شورای اسلامی موفق به دریافت اعتبار گشته بودند و در نتیجه امسال برای دومین سال پیاپی موفق به

- سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران - آموزش زنان روستایی که در سنوات گذشته زیرمجموعه سازمان مرکز تعاون روستایی ایران و ذیل ردیف (۲۰۰۱۰۰) ذکر می‌شده است، حذف شده است و در نتیجه میزان اعتباری که دولت برای آموزش زنان روستایی در نظر گرفته، مشخص نمی‌باشد.

- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، اجرای برنامه پزشک خانواده (۲-۱۲۹۴۵) و اجرای سیاست‌های جمعیتی (۸-۱۲۹۴۵۰) ذیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یاد شده که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور در جدول ۹ ماده واحده و ذیل ردیف‌های متفرقه ذکر گشته بود. هرچند که در قانون بودجه سال ۱۳۹۲، بنابر نظر مجلس شورای اسلامی این موضوع به زیرمجموعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انتقال یافت.

لازم به ذکر است اجرای سیاست‌های جمعیتی با توجه به منویات مقام معظم رهبری و لزوم تغییر سیاست‌های جمعیتی کشور از سیاست تحدید موالید به سمت سیاست‌های تشویق‌کننده افزایش جمعیت، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور به برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده اضافه گشته است.

- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ زیرمجموعه وزارت آموزش و پرورش (۱۸-۱۲۷۵۰۰) ذکر گشته بود این در حالی است که در سنوات گذشته این کانون دارای ردیف مستقل بودجه‌ای بوده است. امری که در سال گذشته با اعتراض کانون نیز همراه شد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، مجدداً برای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان ردیف مستقل لحاظ شده است.

در ادامه مجموعه اعتبارات این دستگاه‌ها در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور مورد بررسی قرار گرفته است: لازم به ذکر است با توجه به عدم چاپ قانون بودجه سال ۱۳۹۲، ارقام مندرج در جدول شماره (۱) از دستگاه‌های ذیربط اخذ شده است.

دریافت اعتبار خواهند شد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور عمده این دانشگاه‌ها با رشد منفی اعتبارات به‌ویژه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای روبرو هستند. با توجه به اینکه اعتبار هر یک از این دانشگاه‌ها در گزارش گروه آموزش عالی دفتر اجتماعی بررسی خواهد شد از ذکر آنها در اینجا خودداری شده است.

جدول ۱. بررسی اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۲ (ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تمک داریی			مجموع	
		قانون بودجه سال ۱۳۹۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳
۱۰۱۰۰۰-۷	نهاد ریاست جمهوری - مرکز امور زنان و خانواده ^(۱)	۷۳,۸۸۵	۷۹,۹۱۹	۸/۱۷	۲۱۹	۱۲۰	-۴۵/۲۱	۷۴,۱۰۴	۸۰,۰۳۹
۱۱۳۶۰۰-۲	شورای فرهنگی اجتماعی زنان ^(۲)	۱۲,۶۴۶	۱۲,۸۸۱	۱/۸۶	۲۶۸	۱۴۲	-۴۷/۰۱	۱۲,۹۱۴	۱۳,۰۲۳
۱۱۴۰۲۰-۲	شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواران	۱,۱۴۵,۵۴۸ ^(۳)	۱,۲۰۲,۸۲۵	۵/۰۰	۲۷۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	-۴۴/۴۴	۱,۴۱۵,۵۴۸	۱,۳۵۲,۸۲۵
۱۲۹۴۵۰-۲	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اجرای برنامه پزشک خانواده	۲۰,۲۷۰,۰۰۰	۲۰,۲۷۰,۰۰۰	۰/۰۰	۰	۰	۰/۰۰	۲۰,۲۷۰,۰۰۰	۲۰,۲۷۰,۰۰۰
۱۲۹۴۵۰-۸	کمک به اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	-۵۷/۱۴	۰	۰	۰/۰۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰
۲۸۴۰۰۰	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۵۱۳,۵۲۸ ^(۴)	۵۸۰,۰۰۰	۱۲/۹۴	۲۲,۴۱۸	۱۱,۸۸۲	-۴۷/۰۰	۵۳۵,۹۴۶	۵۹۱,۸۸۲
	مجموع	۳۶,۰۱۵,۶۰۷	۲۸,۱۴۵,۶۲۵	-۲۱/۸۵	۲۹۲,۹۰۵	۱۶۲,۱۴۴	-۴۴/۶۴	۳۶,۳۰۸,۵۱۲	۲۸,۳۰۷,۷۶۹

(۱) با توجه به عدم چاپ قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور، اعتبار مصوب این دستگاه براساس نامه شماره ۱۴/۲۲/۹۵۷۴-۸۲ مورخ ۱۳۹۲/۹/۱۲ از معاونت امور زنان و خانواده دریافت شده است.

(۲) با توجه به عدم چاپ قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور، اعتبار مصوب این دستگاه براساس نامه شماره ۱۴/۲۲/۹۵۷۴-۸۲ مورخ ۱۳۹۲/۹/۱۲ از شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده به شماره نامه ۱۱۰۱۹/۹۲ دریافت شده است.

(۳) اعتبار هزینه‌ای شورای سیاستگذاری علمیه خواران از ۲۱۳,۲۰۰ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ به ۱,۱۴۵,۵۴۸ میلیون ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است. مجموع اعتبار شورای سیاستگذاری علمیه خواران نیز از ۲۱۳,۲۰۰ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ به ۱,۴۱۵,۵۴۸ در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ میلیون ریال افزایش یافته است.

(۴) اعتبار کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان از ۴۸۳,۵۲۸ میلیون ریال اعتبار هزینه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ به ۵۱۳,۵۲۸ میلیون ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است. مجموع اعتبار نیز از ۵۰۵,۹۴۶ میلیون ریال به ۵۳۵,۹۴۶ میلیون ریال افزایش یافته است.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور در مجموع ۲۸،۳۰۷،۷۶۹ میلیون ریال برای دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در نظر گرفته شده که در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۲، ۲۲ درصد رشد منفی داشته است. البته عمده این رشد منفی ناشی از کاهش اعتبار «کمک به اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور» با ۵۷ درصد رشد منفی نسبت به سال ۱۳۹۲ و «شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خاوران» با ۴ درصد رشد منفی نسبت به سال ۱۳۹۲ است.

نکته حائز اهمیت آنکه اگرچه بسیاری از دستگاه‌های اجرایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور با کاهش اعتبارات خود به‌ویژه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای مواجه بوده‌اند با وجود این دستگاه‌های حوزه زنان و خانواده کمتر شاهد کاهش اعتبارات هزینه‌ای خود هستند. همان‌طور که در جدول ۱ ذکر شده، معاونت امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری با ۸ درصد افزایش اعتبارات هزینه‌ای خود در لایحه مواجه است. شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه نیز با ۵ درصد افزایش اعتبار هزینه‌ای روبرو است. کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نیز به میزان ۱۲ درصد رشد اعتبارات هزینه‌ای را تجربه نموده است.

تنها کاهش اعتبار هزینه‌ای چشمگیر مربوط به اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور با ۵۷

درصد رشد منفی است. با توجه به تأکیدات مقام معظم رهبری بر لزوم تغییر سیاست‌های جمعیتی و تلاش مجلس شورای اسلامی در ارائه طرحی در همین راستا و همچنین لزوم برنامه‌ریزی همه‌جانبه از سوی تمامی دستگاه‌ها جهت تغییر نگرش آحاد جامعه، کاهش اعتبارات این موضوع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، پیشبرد اهداف این مسئله را با چالش جدی مواجه خواهد نمود.

نکته حائز اهمیت در جدول ۱ کاهش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای تمامی دستگاه‌های

اصلی حوزه زنان و خانواده است. بیشترین کاهش اعتبارات عمرانی مربوطه به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده و شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با ۴۷ درصد رشد منفی است. اعتبار عمرانی شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خاوران نیز از ۲۷۰،۰۰۰ میلیون ریال به ۱۵۰،۰۰۰ میلیون ریال کاهش اعتبار یافته که به معنی ۴۴ درصد رشد منفی است. هرچند که این موضوع را باید در راستای رویکرد دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ و کاهش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای به صورت کلی تلقی کرد.

۳. بررسی اعتبارات برنامه‌ای حوزه زنان و خانواده

فرابخشی بودن حوزه زنان و خانواده سبب شده اعتبارات مرتبط با برنامه‌های این حوزه تنها مختص دستگاه‌های ذکر شده در جدول ۱ نباشد. نگاهی به اعتبارات برنامه‌ای لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور در پیوست ۴ نشان می‌دهد علاوه بر برنامه‌های ذکر شده ذیل دستگاه‌های اصلی مرتبط با حوزه زنان و خانواده برای سایر دستگاه‌ها نیز برنامه‌هایی با موضوع حمایت از زنان و خانواده تعریف شده است.

این برنامه‌ها عبارتند از:

۱. ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده: اعتبار این برنامه به معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری اختصاص می‌یابد.
 ۲. حمایت از تشکل‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان: اعتبار این برنامه به معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری و وزارت ورزش و جوانان اختصاص دارد.
 ۳. خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان: اعتبار این برنامه متعلق به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده است.
 ۴. برنامه ساماندهی ازدواج جوانان: این برنامه از سوی وزارت ورزش و جوانان اجرا می‌گردد.
 ۵. حمایت از خانواده و فرزندان: این برنامه زیرمجموعه دستگاه‌های جامعه المصطفی العالمیه (ردیف ۱۱۴۴۰۰) و سازمان بهزیستی کشور (ردیف ۱۳۱۵۰۰) قرار دارد.
 ۶. برنامه حمایت از مدارس و طلاب حوزوی: این برنامه در راستای آموزش بانوان طلبه به شورای عالی حوزه‌های علمیه خواهران اختصاص می‌یابد.
 ۷. برنامه «ارتقای شاخص‌های سلامت خانواده»: این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ به زیرمجموعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اضافه شده است. این برنامه را می‌توان مهمترین برنامه دولت در راستای توجه به سلامت خانواده‌های ایرانی تلقی کرد. برای این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، ۶,۱۹۹,۹۷۲ میلیون ریال اعتبار لحاظ شده است.
- در ادامه هریک از این برنامه‌ها در مقایسه با قانون سال ۱۳۹۲ و به تفکیک اعتبارات هزینه‌ای و تمک دارایی سرمایه‌داری مورد بررسی قرار گرفته است.

(ارقام به میلیون ریال)

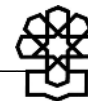
جدول ۲. بررسی اعتبارات اختصاص یافته به برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده

مجموع اعتبارات			اعتبارات تملک دارایی سرمایه ای			اعتبارات هزینه ای			عنوان	
درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	قانون بودجه سال ۱۳۹۲	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	قانون بودجه سال ۱۳۹۲	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	قانون بودجه سال ۱۳۹۲		
-۲/۹۴	۶۴،۹۱۹	۶۶،۸۸۵	۰	۰	۰	-۲/۹۴	۶۴،۹۱۹	۶۶،۸۸۵	ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده	۳۰۲۱۷
۴۶/۲۸	۳۶،۷۳۴	۲۵،۱۱۲	۰	۰	۰	۴۶/۲۸	۳۶،۷۳۴	۲۵،۱۱۲	حمایت از تشکل‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان*	۳۰۲۵۲
۱/۸۶	۱۲،۸۸۱	۱۲،۶۴۶	۰	۰	۰	۱/۸۶	۱۲،۸۸۱	۱۲،۶۴۶	خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان	۳۰۲۶۱
۱۳/۳۳	۶۸،۰۰۰	۶۰،۰۰۰	۰	۰	۰	۱۳/۳۳	۶۸،۰۰۰	۶۰،۰۰۰	برنامه ساماندهی ازدواج جوانان	۳۰۲۸۷
-۱۰۰/۰۰	۰	۱۳۳،۳۸۰	۰	۰	۰	-۱۰۰/۰۰	۰	۱۳۳،۳۸۰	کنترل جمعیت و تنظیم خانواده	۳۰۳۰۶
۲۳/۲۲	۷۴۱،۴۲۷	۶۰۱،۷۲۸	-۳۵/۴۲	۱۱۲،۰۲۰	۱۷۳،۴۶۴	۴۶/۹۷	۶۲۹،۴۰۷	۴۲۸،۲۶۴	حمایت از خانواده و فرزندان**	۳۰۴۰۱
۵/۰۰	۱،۲۰۲،۸۲۵	۱،۱۴۵،۵۴۸	۰/۰۰	۰	۰	۵/۰۰	۱،۲۰۲،۸۲۵	۱،۱۴۵،۵۴۸	برنامه حمایت از مدارس و طلاب حوزوی***	۳۰۲۵۴
۱۰۰/۰۰	۶،۱۹۹،۹۷۲	۰	۰	۰	۰	۱۰۰/۰۰	۶،۱۹۹،۹۷۲	۰	برنامه ارتقای شاخص‌های سلامت خانواده	۳۰۳۴۷

* همان‌طور که ذکر شد اعتبار این برنامه به معاونت امور زنان و خانواده و وزارت ورزش و جوانان اختصاص می‌یابد. ۲۱،۷۳۴ میلیون ریال از این اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، به وزارت ورزش و جوانان و ۱۵،۰۰۰ میلیون ریال از این اعتبار به معاونت امور زنان و خانواده اختصاص یافته است.

** در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، ۳۶۹،۴۰۷ میلیون ریال از اعتبار هزینه‌ای این برنامه به جامعه المصطفی و ۲۶۰،۰۰۰ میلیون ریال از اعتبار هزینه‌ای این برنامه به سازمان بهزیستی کل کشور اختصاص یافته است. علاوه بر این در لایحه برای این برنامه ۱۱۲،۰۲۰ میلیون ریال اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای در نظر گرفته شده که از نوع استانی است و بدین ترتیب دستگاه دریافت‌کننده آن مشخص نمی‌باشد.

*** با توجه به اینکه این برنامه ذیل برخی دستگاه‌های دیگر نیز وجود دارد در این بخش صرفاً اعتباری که شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیخواهران برای این برنامه دریافت می‌کند ذکر شده است.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود بسیاری از برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده رشد مثبت را تجربه نموده‌اند. تنها دو برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ رشد منفی داشته‌اند: برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده با تقریباً ۳ درصد رشد منفی و برنامه کنترل جمعیت و تنظیم خانواده با ۱۰۰ درصد رشد منفی. هر چند با توجه به تغییر سیاست جمعیتی کشور و لزوم سیاستگذاری و برنامه‌ریزی در راستای فرزندآوری بیشتر در خانواده‌ها، حذف اعتبار برنامه تنظیم خانواده و کنترل جمعیت با توجه به جهت‌گیری این برنامه به‌سوی تحدید موالید، عملی کاملاً منطقی به نظر می‌رسد. بر اساس آمار ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۰ رشد جمعیت کشور به ۱/۳ درصد رسیده است امری که در صورت ادامه همین روند بر اساس پیش‌بینی مرکز آمار، سبب خواهد شد از سال ۱۴۱۵ با رشد منفی جمعیت مواجه شویم. بدین ترتیب تغییر سیاست جمعیتی کشور از کنترل جمعیت به سمت افزایش موالید ضروری به نظر می‌رسد. با این همه کاهش برنامه «اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور» که در جدول ۱ گزارش مورد بررسی قرار گرفت نشان می‌دهد همچنان عزم دولت در راستای حل این مسئله آن‌گونه که شایسته است، نیست.

البته لازم به ذکر است در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ذیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برنامه‌های جدیدی با عنوان ارتقای شاخص‌های سلامت خانواده اضافه شده که می‌توان آن را جایگزین برنامه کنترل جمعیت و تنظیم خانواده قلمداد کرد. از سوی دیگر کاهش اعتبار برنامه «ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده» با توجه به گسترش روزافزون طلاق در کشور قابل تأمل می‌باشد. در سال ۱۳۹۱ در مقایسه با سال ۱۳۹۰، شاهد افزایش ۵ درصدی آمار طلاق در کشور می‌باشیم، این در حالی است که از دواج‌های ثبت شده در سال ۱۳۹۱ در مقایسه با سال ۱۳۹۰، ۵ درصد رشد منفی یافته است.^۱

۴. بررسی اعتبارات لحاظ شده در ردیف‌های متفرقه برای موضوع زنان و خانواده

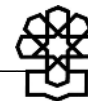
علاوه بر اعتبارات یاد شده ذیل دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده، در جدول شماره ۹ لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، اعتباراتی ذیل ردیف‌های متفرقه نیز برای این حوزه در نظر گرفته شده است که در ادامه مورد بررسی قرار خواهد گرفت:

۱. خلاصه آمار ثبت وقایع حیاتی کشور در سال ۱۳۹۱، مرکز آمار ایران.

جدول ۳. بررسی اعتبارات لحاظ شده در ردیف‌های متفرقه برای موضوع زنان و خانواده (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	اعتبارات هزینه ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد
۱۰۱۰۰۰-۶	ایجاد خوداتکابی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت اجتماعی (موضوع بند «۱» ماده (۲۹) قانون سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و نیز مفاد بند «۲» قانون یاد شده)*	۴۹,۰۰۰,۰۰۰	۵۶,۴۸۰,۰۰۰	۱۵/۲۷	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۰	۵۹,۰۰۰,۰۰۰	۶۶,۴۸۰,۰۰۰	۱۲/۶۸
۵۵۰۰۰۰-۲۷	وجوه اداره شده و یارانه سود تسهیلات برای گسترش کسب‌وکار خانگی و مشاغل از راه دور	۰	۰	۰/۰۰	۱۶۶,۵۵۰	۱۰۰,۰۰۰	-۳۹/۹۶	۱۶۶,۵۵۰	۱۰۰,۰۰۰	-۳۹/۹۶
۵۵۰۰۰۰-۴۹	اعتبار موضوع حق بیمه زنان خانه‌دار متأهل با اولویت زنان سرپرست خانوار	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	-۸۵/۰۰	۰	۰	۰/۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	-۸۵/۰۰
۵۵۰۰۰۰-۹۵	اعتبارات موضوع تغذیه زنان باردار نیازمند، کمک به تأمین مسکن نیازمندان، توانمندی اقتصادی زنان سرپرست خانوار و خودسرپرست...	۲۰۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰	۰	۰	۰/۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۵۵۰۰۰۰-۹۷	سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور - کمک به خانواده زندانیان	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰	۰	۰	۰/۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰

* اعتبار هزینه‌ای یاد شده در این جدول از جدول شماره ۱۳ تحت عنوان اعتبارات موضوع ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی استخراج شده است. محل تأمین این اعتبار از اعتبارات هزینه‌ای اجزاء «د»، «ه» و «و» ردیف ۱۵۴۰۰۰ (وزارت کار، رفاه و تعاون اجتماعی) و اعتبارات ردیف‌های ۱۲۹۵۰۰ (سازمان انتقال خون) و ۱۳۱۵۰۰ (سازمان بهزیستی) جدول شماره ۷ تعیین شده است.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود بسیاری از اعتبارات لحاظ شده در این حوزه با رشد منفی همراه بوده است: اعتبار موضوع « وجوه اداره شده و یارانه سود تسهیلات برای گسترش کسب‌وکار خانگی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور در مقایسه با قانون سال گذشته با رشد منفی معادل ۴۰ درصد کاهش اعتبار مواجهه بوده است. این در حالی است که در ماده (۸۰) برنامه پنجم توسعه ذیل بند «ج» موضوع «گسترش کسب‌وکار خانگی و مشاغل از راه دور و طرح‌های اشتغال‌زای بخش خصوصی و تعاونی به ویژه در مناطق با نرخ بیکاری بالاتر از متوسط نرخ بیکاری کشور» مورد تأکید واقع شده است. با توجه به امکان جذب بیشتر زنان در فضای کسب‌وکار خانگی به علت مزایای آن از جمله ایجاد توازن بین مسئولیت خانوادگی زنان و اشتغال آنان، ایجاد زمینه‌های کار خانوادگی و ... حمایت از این موضوع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

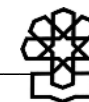
علاوه بر این، اعتبار موضوع حق بیمه زنان خانه‌دار متأهل با اولویت زنان سرپرست خانوار که در سال گذشته با تلاش مجلس به قانون بودجه سال ۱۳۹۲ اضافه شد، با ۸۵ درصد کاهش اعتبار از ۱۶،۰۰۰،۰۰۰ میلیون ریال به ۱۵۰،۰۰۰ میلیون ریال رسیده است. هرچند که رقم مذکور در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ علیرغم تلاش‌های صورت گرفته و پیگیری نمایندگان زن مجلس شورای اسلامی به دلایل مختلف از جمله نبود عزم جدی در دولت جهت تخصیص آن و همچنین فقدان شاخص و اولویت‌بندی جهت هزینه‌کرد آن (در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ از عبارت کلی بیمه زنان خانه‌دار متأهل استفاده شده است) به صورت کامل تحقق نیافته است.

برای موضوع تغذیه زنان باردار نیازمند، کمک به تأمین مسکن نیازمندان، توانمندی اقتصادی زنان سرپرست خانوار و خودسرپرست تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور-کمک به خانواده زندانیان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ اعتباری لحاظ نشده است.

موضوع حمایت از خانواده‌های زندانیان بی‌بضاعت در ماده (۲۱۱) قانون برنامه پنجم و توانمندسازی زنان سرپرست خانواده و خودسرپرست در ماده (۳۴) و (۳۹) قانون برنامه پنجم لحاظ شده است. با توجه به نیاز این اقشار به حمایت‌های دولت و لزوم توانمندسازی آنها و همچنین تأکید برنامه توسعه بر این مسئله، عدم تخصیص این اعتبارات در شرایطی که به علت اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها قیمت کالاهای اساسی افزایش یافته (تورم ۳۹ درصدی در جامعه) به معنی افزایش آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی در میان این اقشار است.

۵. بررسی سایر اعتبارات مرتبط با حوزه زنان و خانواده

علاوه بر موارد یاد شده در ذیل دستگاه‌ها و برنامه‌های مرتبط با این حوزه، در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، برای برخی از نهادهای مرتبط با امور زنان و خانواده نیز اعتبارات عمرانی در نظر گرفته شده است. با توجه به اینکه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای دستگاه‌های اصلی این حوزه از جمله شورای فرهنگی اجتماعی زنان، معاونت امور زنان و خانواده، شورای سیاستگذاری حوزه علمیه خواهران، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در جدول ۱ گزارش حاضر، ذکر شده است از ذکر آنها در این جدول خودداری شده است.

جدول ۴. بررسی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای امور مرتبط با زنان و خانواده

(ارقام به میلیون ریال)

درصد رشد بودجه سال ۱۳۹۳ در مقایسه با سال ۱۳۹۲	جمع کل	پیش‌بینی سال‌های بعد	دوران برنامه پنج‌م					سال اتمام	سال شروع	عنوان دستگاه	عنوان	شماره طبقه بندی
			پیش‌بینی سال ۱۳۹۴	برآورد سال ۱۳۹۳	مصوب سال ۱۳۹۲	عملکرد سال ۱۳۹۱	عملکرد سال ۱۳۹۰					
-۹۹	۹۰,۶۱۰	۰	۶۵,۶۰۹	۱	۲۵,۰۰۰	۰	۰	۱۳۹۴	۱۳۹۱	دادگستری جمهوری اسلامی ایران	احداث ساختمان قضایی خانواده	۱۰۳۰۱۲۲۳
-۹۶	۷۲۸,۲۴۱	۰	۵۹۲,۱۸۰	۲۰۰	۵,۵۰۰	۱۳,۹۶۸	۲۴,۳۰۷	۱۳۹۴	۱۳۸۳	شرکت سهامی توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور	احداث استادیوم ورزشی ویژه بانوان در تهران	۳۰۵۰۸۰۱۴
-۹۴	۴۹,۴۲۷	۰	۴۰,۰۰۰	۴۵۰	۸,۹۷۷	۰	۰	۱۳۹۴	۱۳۹۱	سازمان بهزیستی کشور	احداث سه مرکز نگهداری کودکان بی‌سرپرست در کرمانشاه	۳۰۴۲۹۰۰۵

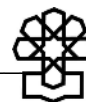
همان‌طور که ملاحظه می‌شود در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور برای سه موضوع احداث ساختمان قضایی خانواده، احداث استادیوم ورزشی ویژه بانوان در تهران، احداث سه مرکز نگهداری کودکان بی‌سرپرست در کرمانشاه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای لحاظ شده است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور برای احداث ساختمان قضایی کشور تنها یک میلیون ریال اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای لحاظ شده است که به معنی توقف پروژه مذکور است. مقامات دولت در تشریح لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ بیان کرده‌اند که طرح‌های عمرانی را بر مبنای پیشرفت فیزیکی به سه دسته تقسیم کرده‌اند و تنها به حدود ۲۴۰ طرح قابل خاتمه در سال ۱۳۹۳ در اختصاص اعتبارات اولویت داده‌اند.^۱

همان‌طور که ملاحظه می‌شود اعتبار استادیوم ورزشی ویژه بانوان در تهران و احداث سه مرکز نگهداری کودکان بی‌سرپرست در کرمانشاه نیز در مقایسه با سال گذشته با رشد منفی به ترتیب ۹۶ و ۹۴ درصد روبرو هستند که به معنی توقف پیشرفت کمی پروژه‌های مذکور است.

مقایسه برنامه‌های حوزه زنان خانواده با مواد برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

از آنجا که برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور به‌عنوان مهمترین تجلی‌گاه سیاست‌ها و اهداف فرادستی نظام، باید نقش مهمی در جهت‌گیری فرآیند برنامه‌ریزی بودجه دارا باشند، در ادامه هر یک از برنامه‌های حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه ۱۳۹۳ با قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی انطباق داده شده است تا مشخص گردد تا چه میزان در برنامه‌ریزی تدوین شده در بودجه کشور در حوزه زنان و خانواده به مواد قانون برنامه پنجم توسعه توجه شده است.

۱. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور. نکات مهم و محورهای تصمیم‌گیری، شماره مسلسل: ۱۳۳۶۵، ۱۳۹۲، ص ۱۷.

جدول ۵. انطباق مواد برنامه پنجم توسعه با برنامه‌های حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه

موضوع مواد برنامه پنجم	برنامه‌های مرتبط
گسترش و ترویج حجاب و عفاف (مواد (۳)، (۲۰۹)، (۱۹۶))	-
ارتقای شاخص‌های کیفی دانشگاه‌ها و تأمین آموزش‌های مورد نیاز متناسب با نقش دختران و پسران (ماده (۱۵))	تأسیس دانشگاه‌ها مختص خواهران و اعتباربخشی به آنها مانند دانشگاه‌های خواهران سمنان (فرزانگان)، دانشگاه کاشان - پردیس خواهران، دانشگاه الزهرا میناب، دانشگاه نرجس
تأمین بیمه پایه سلامت نخبگان و خانواده وی (بند «ه» ماده (۱۸))	-
تقویت نظام مشاوره دانش‌آموز و خانواده وی (ماده (۱۹))	-
پزشک خانواده (مواد (۳۴)، (۳۵)، (۳۸)، (۳۲))	اجرای پزشک خانواده (۲-۱۲۹۴۵۰) و برنامه ارتقای شاخص‌های سلامت خانواده (۳۰۳۴۷)
توانمندسازی زنان سرپرست خانوار (مواد (۳۴)، (۳۹))	اعتبار موضوع حق بیمه زنان خانه‌دار متأهل با اولویت زنان سرپرست خانوار (ردیف ۴۹-۵۵۰۰۰۰ متفرقه)
تسهیل ازدواج جوانان (ماده (۴۳))	برنامه ساماندهی ازدواج جوانان (۳۰۲۸۷)
گسترش کسب‌وکار و خانگی (ماده (۸۰))	وجوه اداره شده و یارانه سود تسهیلات برای گسترش کسب‌وکار خانگی (ردیف ۲۷-۵۵۰۰۰۰ متفرقه)
توجه به مسکن زوج‌های جوان (ماده (۱۷۶))	-
حمایت از خانواده‌های زندانیان بی‌بضاعت (ماده (۲۱۱))	-
سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی (ماده (۲۲۷))	-
برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (ماده (۲۳۰))	-

همان‌طور که ملاحظه می‌شود علیرغم گذشت سه سال از تصویب قانون برنامه پنجم، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، همچنان برای بسیاری از مواد مورد تأکید برنامه در حوزه زنان و خانواده اعتباری لحاظ نشده است. از جمله این موارد می‌توان به لزوم گسترش و ترویج حجاب و عفاف (مواد (۳)، (۲۰۹)، (۱۹۶)) قانون برنامه پنجم، سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی (ماده (۲۲۷)) قانون برنامه پنجم و برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (ماده (۲۳۰)) قانون برنامه پنجم اشاره کرد.

علاوه بر این در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور برای موضوع حمایت از خانواده‌های زندانیان بی‌بضاعت (ماده (۲۱۱)) قانون برنامه پنجم) ۱,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال در قالب ردیف متفرقه در نظر گرفته شده بود که این موضوع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور مسکوت مانده است.

با این حال باید به این نکته اذعان داشت که قانون برنامه پنجم توسعه در زمانی به تصویب رسید که کشور در شرایط تحریم قرار نداشت. در دو سال اخیر به دلیل تحریم‌ها منابع

دولت کاهش یافته است. لذا اجرای بسیاری از تکالیف قانون برنامه پنجم توسعه که نیازمند اختصاص منابع مالی است امکانپذیر نیست و انتظار اجرای آن فراتر از توان مالی دولت است.^۱

جمع‌بندی و پیشنهادات

۱. علیرغم تأکید برنامه پنجم بر موضوع لزوم گسترش حجاب و عفاف (مواد (۳)، (۲۰۹)، (۱۹۶)) قانون برنامه پنجم) و قانون گسترش و ترویج حجاب و عفاف مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور هم چون سال گذشته اعتبار مشخصی برای این موضوع در نظر گرفته نشده است. لازم به ذکر است در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ ذیل بند «۸۴» ماده واحده مبلغ یکصد و پنجاه میلیارد ریال به موضوع گسترش فرهنگ حجاب و عفاف اختصاص یافته بود (هرچند که میزان تخصیص این اعتبار روشن نیست) با وجود این در قانون سال ۱۳۹۲ اعتباری برای این موضوع اختصاص نیافت. عدم تخصیص اعتبار برای این موضوع تلاش‌هایی را که دولت در طی چند سال گذشته جهت فرهنگ‌سازی برای این موضوع انجام داده است متوقف خواهد نمود امری که با توجه به گسترش بدحجابی در کشور و تلاش مستمر رسانه‌های بیگانه در این زمینه چالش‌برانگیز خواهد بود.

۲. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور برای موضوع «ساماندهی مد و لباس» نیز اعتباری در نظر گرفته نشده است. یکی از مشکلات پیش روی اجرای قانون ساماندهی مد و لباس از سوی کارگروه ساماندهی مد و لباس وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی عدم اختصاص اعتبار برای این موضوع در بودجه سنواتی است. لازم به ذکر است در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ در قالب جداول کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مبلغ ۱۰,۰۰۰ میلیون ریال اعتبار برای این موضوع در نظر گرفته می‌شد که این میزان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ به صفر رسیده است. عدم اختصاص اعتبار برای این موضوع به معنی عدم اجرای کامل قانون ساماندهی مد و لباس مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۱۲ مجلس شورای اسلامی و عدم امکان هدایت بازار تولید و عرضه البسه و پوشاک براساس طرح‌ها و الگوهای داخلی و ترغیب عموم مردم به پرهیز از انتخاب و مصرف الگوهای بیگانه و غیرمأنوس با فرهنگ و هویت ایرانی است.

اصلاح بند «ط» تبصره «۲۰»

۳. همان‌طور که ذکر شد بر اساس این بند تمامی دستگاه‌های اجرایی مجازند تا یک درصد از اعتبارات هزینه‌ای خود را به استثنای فصول (۱) و (۶) در امور مربوط به زنان، خانواده و جوانان دستگاه متبوع خود هزینه نمایند. اگرچه این موضوع را می‌توان یکی از نکات مثبت لایحه قلمداد نمود، با وجود این ذکر عبارت «مجازند» هم چون سال گذشته عملکرد این بند را درهاله‌ای از ابهام فرو برده است و دستگاه‌ها، تکلیفی جهت اجرایی ساختن این بند نخواهند داشت.

پیشنهاد می‌گردد جهت جلوگیری از عملکرد سلیقه‌ای دستگاه‌ها در این زمینه و عملیاتی شدن ماده (۲۳۰) و همچنین پیشبرد اهداف چهارده‌گانه آن، پس از گذشت ۳ سال از تصویب قانون برنامه پنجم، دستگاه‌های اجرایی مکلف به اختصاص اعتبار یاد شده گردند.

علاوه بر این برنامه محور بودن هزینه‌کرد این اعتبار یکی دیگر از مشکلات پیش روی بند فوق است، این موضوع در کنار عدم تعیین هیچ نهاد ناظری بر نحوه هزینه‌کرد این اعتبار، امکان هدفمند هزینه شدن اعتبار یاد شده را در صورت تخصیص زیر سؤال برده است پیشنهاد می‌گردد هزینه‌کرد اعتبار فوق با نظارت معاونت امور زنان و خانواده و در راستای عملیاتی نمودن اهداف چهارده‌گانه ماده (۲۳۰) برنامه پنجم صورت پذیرد.

۴. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور اعتبار موضوع «اجرای سیاست‌های جمعیتی کل کشور» از ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال به ۶,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال کاهش یافته است؛ با توجه به تأکیدات مقام معظم رهبری بر لزوم تغییر سیاست‌های جمعیتی و تلاش مجلس شورای اسلامی در ارائه طرحی در همین راستا و همچنین لزوم برنامه‌ریزی همه‌جانبه از سوی تمامی دستگاه‌ها جهت تغییر نگرش آحاد جامعه، کاهش اعتبار ۵۷ درصدی این موضوع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، پیشبرد اهداف این مسئله را با چالش مواجه خواهد نمود.

اعتبار در نظر گرفته شده برای اجرای سیاست‌های جمعیتی کل کشور ذیل ردیف ۱۲۹۴۵۰ جهت اجرای بند «ب» ماده (۳۴) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است. بند ماده (۳۴) از این قرار است:

«ب» - به منظور تحقق شاخص سلامت، ایجاد دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی درمانی کمک به تأمین هزینه‌های تحمل‌ناپذیر درمان، پوشش دارو، درمان بیماران خاص و صعب‌العلاج ... ده درصد (۱۰٪) خالص کل وجوه حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها علاوه بر اعتبارات بخش سلامت افزوده می‌شود.

دولت موظف است اعتبار مزبور را هر سال برآورد و در ردیف خاص در لایحه بودجه ذیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی منظور نماید تا برای موارد فوق‌الذکر هزینه گردد».

- با توجه به اینکه تکلیف هدفمند شدن یارانه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ مشخص نمی‌باشد و همچنین مرتبط نبودن موضوع این برنامه با بند «ب» ماده (۳۴) قانون برنامه پنجم پیشنهاد می‌گردد:

اولاً موضوع «اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور از ذیل بند «ب» ماده (۳۴) حذف گردد.

ثانیاً اگر قرار است این موضوع برای اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور در راستای افزایش خانوار هزینه گردد برای این موضوع ردیف مستقل در نظر گرفته شود.

۵. همان‌طور که ذکر شد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، اعتبار موضوع حق بیمه زنان خانه‌دار متأهل با اولویت زنان سرپرست خانوار که در سال گذشته با تلاش مجلس به لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ اضافه شد، با ۸۵ درصد کاهش اعتبار از ۱۰،۰۰۰،۰۰۰ میلیون ریال به ۱۵۰،۰۰۰ میلیون ریال رسیده است. اگرچه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور تلاش شده با در اولویت قرار دادن زنان سرپرست خانوار، این اعتبار جهت‌دهی گردد و گروه مشخصی را مورد هدف قرار دهد، اما کاهش ۸۵ درصدی اعتبار این موضوع، بدین معنی است که حجم بسیار ناچیزی از زنان خانه‌دار بیمه خواهند گشت. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۱۲/۱ درصد سرپرستان خانوارها در کشور را زنان سرپرست خانوار تشکیل می‌دهند (۲،۵۴۸ هزار نفر زن سرپرست خانوار از مجموع ۲۱،۱۱۰ هزار نفر سرپرست خانوار). ۸۰۸ هزار نفر از این زنان را زنان سرپرست خانوار خانه‌دار تشکیل می‌دهند. امری که نیازمند توجه ویژه نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی است.

۶. اعتبار موضوع « وجوه اداره شده و یارانه سود تسهیلات برای گسترش کسب‌وکار خانگی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور در مقایسه با قانون سال گذشته با رشد منفی معادل ۴۰ درصد کاهش اعتبار مواجه بوده است. با توجه به امکان جذب بیشتر زنان در فضای کسب‌وکار خانگی به علت مزایای آن از جمله ایجاد توازن بین مسئولیت خانوادگی زنان و اشتغال آنان، ایجاد زمینه‌های کار خانوادگی و... حمایت از این موضوع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور.
۳. قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.
۴. سالنامه آماری سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۰، مرکز آمار ایران.
۵. پیله‌فروش، میثم و همکاران. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ۱. نکات مهم و محورهای تصمیم‌گیری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل: ۱۳۳۶۵، ۱۳۹۲.
۶. مالکی، محمدرضا. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۷. قانون مدیریت خدمات کشوری و نظام اداری، شماره مسلسل: ۱۲۲۲۸، ۱۳۹۰.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۳۴۰۶

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ۲۰. حوزه زنان و خانواده

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده)
تهیه و تدوین‌کنندگان: آسیه ارحامی، اکرم باجلان
ناظر علمی: ایراندخت فیاض
متقاضی: کمیسیون فرهنگی
ویراستار تخصصی: —
ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۳
۲. زنان
۳. خانواده

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۰/۴